

EUROOPA PARLAMENT

2004

2009

Istungidokument

A6-0304/2008

10.7.2008

RAPORT

Õpetajahariduse kvaliteedi parandamine
(2008/2068(INI))

Kultuuri- ja hariduskomisjon

Raportöör: Maria Badia i Cutchet

PR_INI

SISUKORD

	lehekülg
EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK.....	3
SELETUSKIRI	10
PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS.....	14

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

õpetajahariduse kvaliteedi parandamise kohta (2008/2068(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse EÜ asutamislepingu artikli 3 lõike 1 punkti q ning artikleid 149 ja 150;
- võttes arvesse komisjoni teatist „Õpetajahariduse kvaliteedi parandamine” (KOM(2007)0392) ja sellega seotud komisjoni talituste töödokumente (SEK(2007)0931 ja SEK (2007)0933);
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. novembri 2006. aasta otsust nr 1720/2006/EÜ, millega luuakse tegevusprogramm elukestva õppe alal¹, mis hõlmab erieesmärki parandada õpetajakoolituse kvaliteeti ja Euroopa mõõdet (artikli 17 lõike 2 punkt e);
- võttes arvesse kaheksat võtmepädevust, mis on esitatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta soovitusel 2006/962/EÜ „Võtmepädevused elukestvas õppes – Üleeuroopaline lähteraamistik”;²
- võttes arvesse kümneaastast tööprogrammi „Haridus ja koolitus 2010” ja eriti eesmärki 1.1 „Õpetajate ja koolitajate hariduse ja koolituse parandamine”³, samuti sellele järgnenud ühiseid vahearuandeid selle rakendamise edusammude kohta;
- võttes arvesse ELi mitmekeelsuspoliitikat ja komisjoni kõrgetasemelise töörühma aruannet mitmekeelsuse kohta (2007);
- võttes arvesse Lissabonis 23.–24. märtsil 2000. aastal kokku tulnud Euroopa Ülemkogu erakorralise kohtumise järeldusi;
- võttes arvesse Barcelonas märtsis 2002. aastal kokku tulnud Euroopa Ülemkogu järeldusi, milles kiideti heaks muu hulgas õpetajate ja koolitajate hariduse ja koolituse parandamise konkreetset eesmärki;
- võttes arvesse nõukogu 5. mai 2003. aasta järeldusi Euroopa keskmise soorituse võrdlustasemete kohta hariduse ja koolituse valdkonnas (normtasemed)⁴;
- võttes arvesse nõukogu 15.–16. novembri 2007. aasta istungil (haridus, noored ja kultuur) vastu võetud järeldusi ja eelkõige järeldusi õpetajahariduse kohta⁵;
- võttes arvesse OECD iga kolme aasta tagant läbiviidavat PISA (Programme for

¹ ELT L 327, 24.11.2006, lk 45.

² ELT L 394, 30.12.2006, lk 10.

³ EÜT C 142, 14.6.2002, lk 7.

⁴ ELT C 134, 7.6.2003, lk 3.

⁵ ELT C 300, 12.12.2007, lk 6.

International Student Assessment) uuringut ja aruannet „Teachers Matter: Attracting, Developing and Retaining Effective Teachers” („Õpetajad on olulised: Tõhusate õpetajate töölemealitamine, nende arendamine ja töөлhoidmine”) (2005);

- võttes arvesse aruannet „How the world's best performing school systems come out on top” („Kuidas on parimate tulemustega koolisüsteemidest saanud parimad”) McKinsey & Co, september 2007;
 - võttes arvesse Euroopa Parlamendi avaldatud uuringut „Kehalise kasvatusel olukord ja tulevikuväljavaated Euroopa Liidus”;
 - võttes arvesse oma 13. novembri 2007. aasta resolutsiooni spordi rolli kohta hariduses¹;
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 45;
 - võttes arvesse kultuuri- ja hariduskomisjoni raportit (A6-0304/2008),
- A. arvestades, et kõrge kvaliteediga haridus ja koolitus on mitmekesistanud kasu, mida saadakse lisaks töökohtade loomisele ja konkurentsivõime edendamisele, ja need on elukestva õppe tähtsad osad;
- B. arvestades vajadust kasvatada inimesi, kes on iseseisvad, haritud ja pühendunud ühtsele ühiskonnale, ning arvestades, et õpetamise kvaliteet on globaliseerivas maailmas väga oluline tegur Euroopa Liidu sotsiaalse ja majandusliku ühtekuuluvuse ning töökohtade loomise, konkurentsivõime ja kasvupotentsiaali edendamise seisukohalt;
- C. arvestades, et Euroopa Sotsiaalfond võib mängida olulist rolli hariduse ja koolituse arendamises, aidates kaasa paremale õpetajaharidusele;
- D. arvestades, et õpetajakoolituse kvaliteet peegeldub haridustavas ning avaldab otsest mõju mitte ainult õpilaste teadmiste tasemele, vaid ka nende isiksuse kujunemisele, eriti nende koolikogemuse esimestel aastatel;
- E. arvestades, et õpetajad peavad toime tulema järjest suuremate probleemidega, sest õpikeskkonnad muutuvad keerulisemaks ja ebaühtlasemaks; arvestades, et nende probleemide hulka kuuluvad info- ja kommunikatsioonitehnoloogia arengud, sotsiaalse ja perestruktuuri muutused, paljude koolide erineva taustaga õpilaste mitmetahuline kooslus, mille on kaasa toonud suurenenud sisseränne, multikultuuriliste ühiskondade tekkimine, koolide autonoomsuse suurenemine, mille tagajärjel suurenevad ka õpetajate kohustused, ning vajadus pöörata rohkem tähelepanu üksikute õpilaste õpivajadustele;
- F. arvestades, et kõrge kvaliteediga õpetajaharidus ja õpilaste väga head tulemused on selges ja positiivses korrelatsioonis;
- G. arvestades, et teabe pakkumise suurenemise ja käimasoleva digiteerimise tõttu tuleb arendada suutlikkust massiteabevahendite ja nende sisu tõhusaks kasutamiseks vastavalt isiklikele eesmärkidele ja vajadustele, ning arvestades, et meediaharidus on üks pedagoogilise lähenemisviisi vormidest massiteabevahenditele, mis peaks võimaldama

¹ Vastuvõetud tekstid, P6_TA(2007)0503.

arendada kasutajatel välja kriitilise ja läbimõeldud lähenemisviisi massiteabevahendite kasutamisel;

- H. arvestades, et rohkem kui 80 % algklasside õpetajatest ja 97 % eelkooliõpetajatest ELis on naised, samas kui keskkoolihariduses on nende osakaal üksnes 60 %;
- I. arvestades, et õpetajahariduse kvaliteet võib mõjutada kooli poolelijätjate osakaalu ja vanemate õpilaste lugemisoskust;
- J. arvestades, et eelkooli- ja algharidusel on laste edasistele õpitulemustele erakordselt tähtis mõju;
- K. arvestades, et kuigi üle kogu liidu on kasutusel üle 27 erineva õpetajakoolituse süsteemi, on õpetajate ees seisvad probleemid sellele vaatamata põhimõtteliselt ühesugused kõikides liikmesriikides;
- L. arvestades, et õpetamine on kutsumusamet, kus tööga rahulolu kõrge tase on hea personali tööl hoidmiseks väga tähtis;
- M. arvestades, et vastutuse andmine haridusalase tegevuse eest üksnes õpetajatele oleks ebaõiglane; arvestades vajadust rõhutada, et õpetajate oskus pakkuda nõuetekohast haridust kõigile oma õpilastele, luua keskkond, kus kõik suudavad koos eksisteerida, ja vähendada vägivaldset käitumist on tihedalt seotud tingimustega, kus nad õpetavad, olemasolevate toetusvahenditega, õpiraskustega õpilaste arvuga igas klassis, koolide sotsiaalse ja kultuurilise keskkonnaga, perede koostööga ja saadava sotsiaalse toega; arvestades, et õpetajate pühendumus sõltub suurel määral ühiskonna panustamisest haridusse ning mõlemad tegurid mõjutavad teineteist parema õpetamise huvides;
- N. arvestades, et tuleb püüda kasutada kõiki võimalusi selle tagamiseks, et kõik õpetajad tunneksid, et nende elukutset tunnustatakse ja hinnatakse, arvestades, et suur osa ametialasest identiteedist sõltub sellest, kuidas ühiskond seda tajub;
- O. arvestades, et parimate tulemustega inimeste huvi äratamine õpetajakutse vastu nõuab sotsiaalse tunnustamise, staatuse ja tasustamise samasugust taset;
- P. arvestades, et õpetajatel on tähtis sotsiaalne ja arendav roll, mis ületab traditsiooniliste ainete piirid, ja neil võib olla eeskujuna oluline roll;
- Q. arvestades, et EÜ asutamislepingus, eriti EÜ asutamislepingu artiklis 13 on sätestatud eesmärk „võrdsed võimalused kõigile”, millega võideldakse diskrimineerimise vastu soo, rassilise või etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuste, puuete, vanuse või seksuaalse sättumuse alusel;
- R. arvestades, et koolide kvaliteet sõltub suurel määral nende kavade ja juhtimisega seotud autonoomsuse tasemest;
- S. arvestades, et kehalise kasvatuse õpetajate asjakohane kutsekvalifikatsioon mängib väga olulist rolli laste füüsilises ja vaimses arengus ning nende julgustamisel, et nad võtaksid omaks tervisliku eluviisi,

1. avaldab tugevat toetust uurimistulemusele, et õpetajahariduse kvaliteedi tõstmine parandab oluliselt õpilaste tulemusi;
2. on seisukohal, et laiem ja parem kvaliteediga õpetajahariduse andmine koos poliitikaga, mille eesmärk on tööle võtta parimad õpetajakandidaadid, peaks olema kõikide haridusministeeriumide prioriteet;
3. on arvamusel, et täiendavad hariduskulud tuleks suunata valdkondadesse, mis aitavad õpilaste tulemuste parandamisele kõige rohkem kaasa;
4. rõhutab, et liikmesriigid peavad osutama suuremat tähelepanu õpetajakoolitusele ja eraldama sellele rohkem vahendeid, kui eesmärgiks on Lissaboni strateegia „Haridus ja koolitus 2010” eesmärkide edukas täitmine, nimelt hariduse kvaliteedi tõstmine ja elukestva õppe tugevdamine terves liidus;
5. soovib tungivalt edendada õpetajate pidevat ja ühtset tööalast enesetäiendamist kogu tööea jooksul; soovib, et kõikidel õpetajatel oleks korrapärased akadeemilised, tööalased ja rahalised võimalused, näiteks riiklikud stipendiumid, oma oskusi, kvalifikatsiooni ja pedagoogilisi teadmisi parandada ja ajakohastada; on seisukohal, et nimetatud koolitusvõimalused tuleb struktureerida nii, et kvalifikatsioone tunnustataks kõikides liikmesriikides;
6. rõhutab vajadust tugevdatud riikidevahelise dialoogi ja kogemuste vahetamise järele, eriti pideva tööalase enesetäiendamise pakkumise ja tõhususe osas eel-, alg- ja keskkooli õpetajate hariduse valdkonnas;
7. nõuab tungivalt erilise tähelepanu pööramist uute õpetajate esmasele sisseelamisele; toetab toetusvõrkude ja mentorlusprogrammide arendamist, mille kaudu tõendatud töökogemuse ja suutlikkusega õpetajad võivad mängida võtmerolli uute kolleegide koolitamisel, eduka tööea jooksul omandatud teadmiste jagamisel, meeskonnaõppimise edendamisel ja uute töötajate töölt lahkumise vastu võitlemisel; on veendunud, et õpetajad võivad koos töötades ja õppides aidata parandada kooli tulemusi ja üldist õpikeskkonda;
8. palub liikmesriikidel tagada, et kui keskendutakse endiselt parimate õpetajate töölevõtmisele ja tööle hoidmisele, eriti õpetajaameti piisavalt ligitõmbavaks muutmise abil, esindaks õpetajaskonna koosseis kõikidel koolihariduse tasanditel ühiskonna sotsiaalset ja kultuurilist mitmekesisust;
9. toob esile tiheda seose, mis on õpetamise atraktiivsuse ja heade ametis edenemise väljavaadete ning motiveeritud, väga heade tulemustega lõpetajate ja juba töötavate õpetajate eduka töölevõtmise vahel; soovib tungivalt liikmesriikidel võtta täiendavaid meetmeid, et tekitada õpetamise kui elukutse vastu huvi kõige paremate lõpetajate seas;
10. rõhutab, et eriti oluline on soolise võrdõiguslikkuse poliitika; rõhutab samuti, et oluline on tagada eel- ja algkooli õpetajate kvaliteet ja, et nad saaksid oma ülesannete täitmiseks vajalikku asjakohasel tasemel sotsiaalset ja kutselist tuge;
11. tunnustab õpetajate jätkuva osaluse tähtsust töö- ja arutelurühmades, mis on seotud nende õpetamistegevusega; nimetatud tööd peavad toetama mentorid ja haridusvaldkonna

haldusasutused; on seisukohal, et osalemine kriitilises järelemõtlemises õpetamisprotsessi üle peaks süstemaatiliselt looma suuremat huvi õpetajate töökohustuste vastu ja seega parandama nende tulemusi;

12. nõuab kindlalt, et koolil peab olema oluline roll laste ühiskondlikus ja koolielus, samuti neile teadmiste ja oskuste andmisel demokraatlikus ühiskonnas osalemiseks; rõhutab, et õpetajatele tõhusate pedagoogiliste koolitusmeetodite väljatöötamise on vaja kaasata kvalifitseeritud, pädevad ja kogunud õpetajad;
13. kutsub liikmesriike üles tagama, et riiklikus haridussüsteemis tohivad kehalise kasvatusetunde anda üksnes nõuetekohaselt kvalifitseeritud kehalise kasvatusetunde õpetajad;
14. juhib tähelepanu suurtele erinevustele õpetajate keskmise palga vahel mitte ainult liikmesriikides, vaid ka võrreldes riikide keskmise sissetuleku ja sisemajanduse kogutoodanguga ühe elaniku kohta; nõuab õpetajatele head palgapaketti, millega kajastataks nende tähtsust ühiskonnas, ning meetmeid, et hoida ära parimate õpetajate siirdumist paremini tasustatud töökohtadele erasektoris, eelkõige teadus- ja tehnoloogiavaldkonnas;
15. rõhutab, et õpetajad peaksid olema paremini valmistunud toimetulekuks neile esitatud paljude uute nõudmistega; tunnistab probleeme, kuid ka võimalusi, mida info- ja kommunikatsioonitehnoloogia arengud õpetajatele tekitavad; toetab info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaalase hariduse esmatähtsust alus- ja järelkoolituses, et tagada ajakohased teadmised viimaste tehnoloogiaarengute ning nende rakenduste kohta haridusvaldkonnas ja et õpetajatel oleksid vajalikud oskused nende kasutamiseks õppetöös;
16. on arvamusel, et koolituse eesmärk peaks muu hulgas olema pakkuda õpetajatele uuenduslikku raamistikku, mida nad vajavad keskkonnaperspektiivi süvalaiendamiseks oma tegevusse ja uutesse teemavaldkondadesse; pooldab kohalikke seminare, mille eesmärk on vastata konkreetsetes kontekstis tuvastatud vajadustele, ning kursuseid, mis on mõeldud vastava asutuse töötajatele eesmärgiga rakendada konkreetseid projekte, mille puhul arvestatakse nende vajadusi ja nende konkreetset konteksti;
17. rõhutab, et õpetajate liikuvuse, parema koostöö ja rühmatöö abil saaks parandada õpetamismeetodite loovust ja uuenduslikkust ning hõlbustaks õppimist, mis põhineb parimatel tavadel;
18. kutsub komisjoni üles suurendama rahalisi vahendeid, mida saab kasutada õpetajahariduse toetamiseks elukestva õppe programmi abil ja eriti õpetajate vahetamiseks naaberriikide ja -piirkondade koolide vahel; rõhutab, et liikuvus hõlbustab õpetamisega seotud ideede ja parimate tavade levimist ning parandab võõrkeelte oskust ja teadlikkust teistest kultuuridest; rõhutab, et õpetajad peaksid kasutama paremaid keeleõppimisvõimalusi kogu tööea jooksul, mis muu hulgas suurendab nende võimalusi osa saada ELi liikuvusprogrammidega pakutavatest võimalustest;
19. nõuab meediaõpingute esmatähtsaks seadmist õpetajakoolituses ning meediaõpingute moodulite kohustuslikuks muutmist õpetajate alushariduses;

20. rõhutab Comeniuse ja Comenius-Regio koolide partnerluse programmi olulist rolli õpetajate liikuvuse raames;
21. avaldab tugevat toetust võõrkeelte õppimisele alates väga noorest east ja keeletundide lisamisele kõikidesse algastme õppekavadesse; rõhutab, et piisavad investeeringud võõrkeeleõpetajate töölevõtmisse ja koolitusse on selle eesmärgi saavutamiseks väga tähtis;
22. rõhutab, et iga õpetaja peaks olema eeskujuks oma keeleoskusega, kuna see on oluline vahend mõtete korrektseks edastamiseks ja lihtsustab õpilastel ülejäänud ainete õppimist, arendades samas nende suhtlemisoskust, mis on üha olulisem tegur mitmes kutsetegevuses;
23. rõhutab vajadust selle järele, et kõikides liikmesriikides oleks õpetajatel tunnistus selle kohta, et nad valdavad vähemalt ühte võõrkeelt;
24. nõuab meediapädevuse edendamist koolis, täiskasvanukoolituses ja õpetajate kaugõppes meediaõpingute ja elukestva õppe raames koostöö abil ametiasutuste ja erasektori vahel;
25. rõhutab, et miski ei asenda aega, mida õpetaja veedab klassiruumis koos õpilastega, ja on mures selle pärast, et kasvav haldus- ja paberitöö võivad õpetamiseks ja tundideks ettevalmistamise aega vähendada;
26. nõuab kodanikuõpetuse muutmist kohustuslikuks aineks õpetajakoolituses ja koolides, et õpetajatel ja õpilastel oleksid vajalikud teadmised kodanikuõigustest ja -kohustustest ja Euroopa Liidust ning nad oskaksid analüüsida ja kriitiliselt hinnata teemakohast poliitilist ja sotsiaalset olukorda ning arenguid;
27. on seisukohal, et igal koolil on ainulaadne side kohaliku kogukonnaga ja koolijuhtidel peaksid olema suuremad otsustamisvõimused, mis võimaldaks neil edukalt lahendada nende keskkonnale iseloomulikke haridusprobleeme ja õpetamisnõudeid koostöös vanemate ja kohaliku kogukonna sidusrühmadega; rõhutab, et äärmiselt mitmekesise taustaga sisserändajate saabumise tõttu tuleb õpetajaamet muuta eriti teadlikuks kultuuridevahelistest probleemidest ja arengutest, mitte üksnes koolis, vaid ka peredes ja nende vahetus kohalikus keskkonnas, kus mitmekesisus on väga suur;
28. rõhutab Comeniuse programmi väga kasulikku mõju õpetajatele ja selle olulisust väikestele kogukondadele, eriti sotsiaalselt ja majanduslikult mahajäänud piirkondadele, kuna sellega edendatakse kaasatust ja suuremat teadlikkust Euroopa mõõtme kohta hariduse valdkonnas;
29. tunneb heameelt liikmesriikide kokkuleppe üle teha koostööd õpetajahariduse poliitika koordineerimise suurendamiseks, eelkõige avatud koordineerimismeetodi abil; nõuab tungivalt, et liikmesriigid kasutaksid täielikult seda võimalust üksteiselt õppida ja nõuab, et parlamendiga konsulteeritaks selle valdkonna ajakava ja arengute osas;
30. rõhutab vajadust parema õpetajakoolituse statistika järele kogu liidus, et soodustada teabevahetust, tihedamat koostööd ja parimate tavade vahetust; teeb ettepaneku, et liikmesriigid kehtestaksid koostöös komisjoniga süsteemid, millega tagatakse eelkooli-,

alg- ja keskkooliõpetajate hariduse võrreldavate andmete kerge kättesaadavus;

31. on seisukohal, et koolivägivalla vastu võitlemiseks on oluline saavutada tihedam koostöö õppealajuhatajate ja lapsevanemate vahel ning luua vahendid ja kord selle nähtuse vastu tõhusalt võitlemiseks;
32. rõhutab sootundliku õpetamise ja soolise aspekti olulisust õpetajakoolituses;
33. kutsub komisjoni üles levitama liikmesriikide parimate tavade mudeleid, mis parandavad üldisi elus toimetuleku oskusi kooliprojektide kaudu, näiteks tervislik toitumine ja sport, kodundusõpe ja eraisiku finantsplaneerimine;
34. kutsub liikmesriike üles lisama õpetajakoolitusse konfliktilahendamise programme, et õpetajad õpiksid uusi strateegiaid igasuguste klassiruumis toimuvate konfliktide lahendamiseks ning ka vägivalla ja agressiooniga toimetulekuks;
35. kutsub liikmesriike üles lisama õpetajakoolitusse põhiteadmisi Euroopa Liidu, selle institutsioonide ja nende toimimisviisi kohta ning korraldama õpetajatele-praktikantidele otstarbekaid külastusi Euroopa institutsioonidesse;
36. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele, OECD-le, UNESCO-le ja Euroopa Nõukogule.

SELETUSKIRI

Komisjoni teatis ja üldraamistik

Augustis 2007 avaldas komisjon teatise „Õpetajahariduse kvaliteedi parandamine”.¹ Selles hinnatakse õpetajate hariduse ja koolituse praegust olukorda Euroopa Liidus ja tehakse ettepanek jagada kogemusi meetmete osas, mida ELi liikmesriigid võiksid võtta, sest EÜ asutamislepingu kohaselt vastutavad nad haridus- ja koolitussüsteemide korralduse ja sisu eest.

Nimetatud teatise eesmärk on tagada, et õpetajahariduse andmine ja tööalane enesetäiendamine on koordineeritud ja piisavalt rahastatud ja et kõikidel õpetajatel oleksid tõhusaks tegutsemiseks vajalikud teadmised, hoiakud ja pedagoogilised oskused. Samuti on eesmärk toetada õpetamise professionaliseerimist ja edendada teadusuuringuid õpetaja töö osana, samuti kutseala staatust ja tunnustamist.

Üldraamistikuks on püüe edendada Euroopa Liidus haridust ja koolitust Lissaboni strateegia raames. Barcelonas märtsis 2002 kokku tulnud Euroopa Ülemkogu võttis vastu konkreetseid eesmärgid haridus- ja koolitussüsteemide parandamiseks liikmesriikides, sealhulgas õpetajate ja koolitajate haridus ja koolitus. Nõukogu ja komisjoni 2004. aasta ühisaruandes Lissaboni eesmärkide täitmise kohta haridus- ja koolitusvaldkonnas märgiti, et tuleb välja töötada õpetajate ja koolitajate ametialase pädevuse ja kvalifikatsiooniga seotud ühised Euroopa põhimõtted. Nõukogu märkis novembris 2006, et pedagoogilise personali püüdlusi tuleks toetada pideva tööalase enesetäiendamisega ja novembris 2007 kiitis nõukogu komisjoni teatise alusel heaks järeldused õpetajahariduse kohta. Muude hulgas märkis nõukogu, et kõrgekvaliteediline õpetamine on eelduseks kõrgekvaliteedilisele haridusele ja koolitusele, mis omakorda on olulisteks määravateks teguriteks Euroopa pikaajalisele konkurentsivõimele ning võimele luua rohkem töökohti ja majanduskasvu kooskõlas Lissaboni eesmärkidega.²

Sellele vaatamata ei ole Lissaboni strateegia programmi „Haridus ja koolitus 2010” eesmärkide täitmisel erilist edu saavutatud.

Praegune olukord

Teatistes tunnistatakse, et õpetamise kvaliteet on üks kesksetest teguritest, mis aitab kaasa Euroopa Liidu töökohtade loomisele, konkurentsivõimele ja kasvupotentsiaalile globaliseerivas maailmas, kuid parandab ka õpilaste tulemusi.

Euroopas on üle kuue miljoni õpetaja ning neil on oluline osa teadmiste ja oskuste suurendamisel ning laste arengu toetamisel ühiskonnas. Õpetajad peavad toime tulema järjest suuremate probleemidega, sest õpikeskkonnad muutuvad keerukamaks ja ebaühtlasemaks.

¹ KOM (2007) 0392 lõplik, 3.8.2007.

² ELT C 300, 12.12.2007, lk 7.

2005. aastal avaldatud OECD uuringus „Teachers Matter”¹ märkisid peaaegu kõik riigid, et õpetamisoskustes on puudujäägid, täiendõppesse ja pedagoogilise personali arendamisse investeeritakse vähe ja esimestel õpetamisaastatel ei toetata õpetajaid piisavalt.

Tuleb arutada ka paljusid muid koolituse ja haridusega seotud küsimusi. Näiteks on õpetajate hulgas palju rohkem naisi kui mehi, eri liikmesriikide vahel on suuri erinevusi õpetajate palgas võrreldes keskmise palgaga, õpetajate tööl hoidmist mõjutavad eriti üldised tööturutingimused ja õpetajaametis töötab suur protsent vanemaid töötajaid, mis on kindel märk sellest, et kui need kogenud õpetajad jäävad pensionile, tuleb õpetajaameti vastu huvi tekitada piisaval hulgal motiveeritud ja väga heade ametialaste oskustega töötajates.

Raportööri märkused

On tohutul hulgal tegureid, mis mõjutavad õpilaste õppimist, sealhulgas õpilase potentsiaal ja motivatsioon, perekonna ja eakaaslaste suhtumine õppimisse ja selle toetamine, koolikorraldus ja õpetajate kvaliteet. Poliitiliste otsuste tegijatel on raske kõiki neid tegureid mõjutada, vähemalt lühikese aja jooksul.² Haridussüsteeme saab siiski oluliselt mõjutada õpetajatele suunatud poliitikate abil.

Nagu OECD on rõhutanud, sõltub õppetegevuse tõhususe ja ühtluse parandamine suures osas selle tagamisest, et pädevad inimesed tahavad töötada õpetajana, nende õpetamine on kõrge kvaliteediga ja kõikidel õpilastel on võimalik osa saada kõrge kvaliteediga õpetusest.³ Järjest rohkem globaliseeruva maailma väljakutsetele vastamiseks peaksid liikmesriigid võtma täiendavaid meetmeid õpetajakesksete tegevuspõhimõtete parandamiseks, mis ühtlasi oleks üldiste haridusstandardite parandamise vahend. Selle hulka kuulub õpetajate töölevõtmine, õpetajakoolitus, nii alus- kui ka täiendkoolitus, õpetajakutse staatus, koolide juhtimine ja kõige selle tegelik kasutamine, mida EL võib sellele lisaks anda, eriti parimate tavade vahetamise abil.

Kõike eelnevat arvestades tuleks arvesse võtta järgmisi soovitusi.

1. Parimate kandidaatide töölevõtmine

On oluline, et liikmesriigid tagavad nende haridusele ette nähtud vahendite tõhusa kasutamise ja nende suunamise valdkondadesse, mis annavad parimaid tulemusi. Nagu McKinsey hiljutises aruandes rõhutatakse, võib kasutada oleva tõendusmaterjali alusel tõdeda, et peamised erinevused õpilaste õpitulemustes tulenevad õpetajate kvaliteedist.⁴

Näiteks kuigi klassi suuruse vähendamine parandab üldisi õpitulemusi, osutab tõendusmaterjal sellele, et paranemise aste on palju madalam kui siis, kui samu õpilasi õpetaksid pidevalt tõhusad ja parimaid tulemusi saavutavad õpetajad. Vastupidine on samuti

¹ „Teachers Matter: Attracting, Developing and Retaining Effective Teachers”, OECD 2005.

² Kokkuvõtte uuringust „Teachers Matter: Attracting, Developing and Retaining Effective Teachers”, OECD, november 2004, lk 3.

³ Ibid., lk 2.

⁴ McKinsey & Co. „How the world's best performing school systems come out on top”, september 2007, lk 12.

tõsi: kui õpilast õpetab pidevalt halb õpetaja, mõjutab see oluliselt õpilase tulemusi ja see mõju ilmneb teravalt juba väga tähtsate varaste kooliaastate ajal.¹

Seetõttu on peamine väljakutse tagada, et õpetajateks saavad parimad kandidaadid. Siin ei ole küsimus ainult selle tagamises, et suur osa parimatest lõpetajatest valib endale teiste ametite hulgast õpetajaameti. Ka koolisüsteemid saavad sellest kasu nii, et õpetajate puudus leevendub ja kasutusele võetakse uusi ja väärtuslikke oskusi sellega, et muude elualade kogenud ja kõrge kvaliteediga spetsialistides äratatakse huvi õpetajaameti vastu nende tööea hilisemas etapis.

2. Õpetajaameti staatuse, tunnustamise ja töötasu parandamine

Õpetamist peetakse mõnikord nõ teise klassi elukutsevalikuks: mõnes riigis on kalduvus suhtuda esmase õpetajahariduse programmidesse kui varuvarianti juhuks, kui kooli lõpetanute võimalused tööturul ei ole head.² Edukad koolisüsteemid põhinevad siiski parimatel õpetajatel.

On oluline, et parimad kandidaadid peavad õpetajaametit atraktiivseks. Selle võti on õpetaja staatus ühiskonnas. Uuringud näitavad, et staatus on tihedalt seotud valiku ja töötasuga. Konkurentsil põhinev valik õpetajate töölevõtmise protsessis võib muuta õpetamise atraktiivsemaks, kummutades arusaama, et õpetada võivad kõik. Kuigi õpetamine on põhimõtteliselt kutsumus ja kandidaadid mainivad harva õpetajaameti peamise motivaatorina palka, on sellele vaatamata samuti tähtis saada asjakohast palka, ja seda ka ametisse asumisel. Nagu McKinsey rõhutab, maksid kõik parimate tulemustega süsteemid kohe ametiaja alguses sellist palka, mis oli sisemajanduse kogutoodanguga ühe elaniku kohta võrreldes OECD riikide keskmise palgaga võrdne või sellest suurem.³

Palk, staatus ja tööga rahulolu on samuti hea personali, eriti loodusteaduste ja tehnika õpetajate tööle hoidmise olulised elemendid, sest vastasel juhul võib neid õpetajaametist lahkuma meelitada paremini makstav amet erasektoris. Nagu komisjoni teatistes rõhutatakse, on muude kutsealadega võrreldes kõrget tasu saavate õpetajate lahkumine teisele kutsealale vähem tõenäoline.⁴

3. Investeeringud alus- ja täiendkoolitusse

Kui parimad õpetajakandidaadid on valitud ja tööle võetud, seisneb raske ülesanne selle tagamises, et nendest saavad kõige paremad koolitajad.

See nõuab õpetajatelt paljude erioskuste ja –teadmiste arendamist, mis omakorda nõuab olulist investeeringut nii uute kui ka kogenud õpetajate koolitamisest. Liikmesriigid peaksid seetõttu jätkama õpetajate alushariduse parandamist ja hõlbustama õpetajate pidevat tööalast

¹ Vt sama lk 12. Komisjoni teatistes „Haridus- ja koolitussüsteemide tõhusus ning võrdsed võimalused” (KOM (2006) 481 lõplik, 8.9.2006) järeldeb komisjon, et elukestva õppe kui terviku suhtes annavad kõige paremaid tulemusi investeeringud alusharidusse, lk 3. Vt ka lk 5–7.

² „Teachers Matter: Attracting, Developing and Retaining Effective Teachers”, OECD 2005, lk 102.

³ McKinsey & Co. „How the world's best performing school systems come out on top”, september 2007, lk 20.

⁴ KOM (2007) 392 lõplik, 3.8.2007, lk 9.

enesetäiendamist kogu tööea jooksul, et neil oleks võimalusi oma kvalifikatsiooni ja pedagoogilisi oskusi parandada ja ajakohastada.

Õpetajakoolituse kvaliteedi tagamiseks peab ka koolitavate õpetajate kvaliteet olema prioriteet. Seetõttu on tähtis tunnustada rolli, mis oskuslikel ja kogunud õpetajatel on uute kolleegide koolitamisel. Selliste kogunud õpetajate töökoormust võiks veidi vähendada, et nad saaksid selle arvelt pühendada rohkem aega kolleegide koolitamisele. Samuti tuleb soovitada koolidel kasutada oma vahendeid selliselt, et õpetajad saaksid koos ja üksteiselt õppida, mis võib aidata parandada üldist õpikeskkonda.

Kuna õpetajate roll muutub, peab muutuma ka kättesaadav koolitamine. Näiteks info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaalane haridus peaks olema prioriteet, et ajakohastada teadmisi viimastest tehnoloogiaarengutest ja et õpetajatel oleksid vajalikud oskused nende kasutamiseks klassiruumis. Lisaks sellele tuleks piisavalt investeerida võõrkeeleõpetajate töölevõtmisse ja koolitusse, et koolidel oleksid vajalikud vahendid võõrkeelte õppimise parandamiseks ja nende õpetamiseks väga varases eas.

4. Parimate tavade vahetamise tugev toetamine

Kuna ELis on üle kahekümne seitsme erineva haridussüsteemi, on ka nende tulemused küllaltki erinevad. Sellest võib kindlalt järeldada, et mõned liikmesriikide süsteemid on tulemuslikumad kui teised. On ilmselge, et liikmesriigid peavad üksteiselt õppima ja vahetama parimaid tavasid rahvusvaheliste võrdlevate näitajate ja standardite kohaselt, kuigi selliste liikmesriikidevaheliste vahetuste hõlbustamiseks on vaja paremat võrdlevat statistikat.

Parimate tavade vahetamine võib selgelt toimuda nii makro- kui ka mikrotasandil. Makrotasandil on liikmesriigid hiljuti kokku leppinud, et nad teevad koostööd õpetajahariduse ja parimate tavade vahetamise valdkonnas koordineerimise avatud meetodi abil nõukogus ja see on väga tervitatav. Samas tuleb rõhutada, et see on võimalus, mida liikmesriigid peavad tõeliselt ära kasutama. Mikrotasandil on ELi ülesanne julgustada eri riikide õpetajaid, et nad õpiksid üksteiselt otse koolide liikvusprogrammide ja eriti Comeniuse programmi abil. Käesolevas raportis projektis avaldatakse nendele liikuvusalgatustele tugevat toetust.

5. Kooli tasemel tehtavate otsuste suurem toetamine

Uuringud on näidanud, et kooli juhtimisel ja haldamisel ei ole nii suurt tähtsust kui klassiõpetusel¹ ning kogunud ja tõhus koolijuhtimine edendab kõrgete ootuste kultuuri terves koolis. Samal ajal on igas koolis ainulaadne ja eriline keskkond õpilaste spektrist kuni vahendite ja personalini. Sellega seoses peaks iga kooli juhil olema rohkem õigusi, et koostöös vanemate ja kohaliku kogukonna sidusrühmadega lahendada ja hallata oma kooli õpetamisega seotud probleeme, sealhulgas oma õpetajakoolituse nõudeid.

¹ McKinsey & Co. „How the world's best performing school systems come out on top”, september 2007, lk 29.

PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS

Vastuvõtmise kuupäev	24.6.2008
Lõpphääletuse tulemused	+: 29 -: 3 0: 0
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Maria Badia i Cutchet, Katerina Batzeli, Ivo Belet, Giovanni Berlinguer, Nicodim Bulzesc, Marielle De Sarnez, Marie-Hélène Descamps, Jolanta Dičkutė, Milan Gaľa, Claire Gibault, Vasco Graça Moura, Christopher Heaton-Harris, Luis Herrero-Tejedor, Ruth Hieronymi, Mikel Irujo Amezaga, Ramona Nicole Mănescu, Manolis Mavrommatis, Ljudmila Novak, Dumitru Oprea, Zdzisław Zbigniew Podkański, Mihaela Popa, Christa Prets, Pál Schmitt, Hannu Takkula, Helga Trüpel, Thomas Wise
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed	Victor Boștinaru, Mary Honeyball, Elisabeth Morin, Reino Paasilinna, Ewa Tomaszewska, Cornelis Visser, Tadeusz Zwiefka